18/10/2022

“Άγιοι Βρακοφόροι και Φουστανελάδες” στο Μουσείο Αγίας Αικατερίνης Ηρακλείου

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Μία ξεχωριστή έκθεση με σπάνια έργα της χριστιανικής τέχνης παρουσιάζεται στο **Μουσείο Χριστιανικής Τέχνης «Αγία Αικατερίνη Σιναϊτών»** (Μουσείο Αγίας Αικατερίνης όπως το γνωρίζουν οι περισσότεροι), στο **Ηράκλειο** Κρήτης. Για πρώτη φορά, το κοινό θα μπορέσει να δει συγκεντρωμένες εικόνες που απεικονίζουν **Νεομάρτυρες** της ελληνικής Εκκλησίας με παραδοσιακές φορεσιές, βράκες και φουστανέλες και να παρακολουθήσει την εξέλιξη της εικονογραφίας των Νεομαρτύρων από τα πρώτα μετεπαναστατικά χρόνια (δεκαετία 1830) μέχρι σήμερα.

Τα έργα συλλέχθηκαν κυρίως από ναούς της Κρήτης αλλά και από την υπόλοιπη Ελλάδα και εκτίθενται στον μοναδικής ομορφιάς χώρο του Μουσείου, που στεγάζεται στον παλαιό ναό της Αγίας Αικατερίνης, χτισμένο ήδη από τον 13ο αιώνα στην αρχική του μορφή. Η έκθεση εγκαινιάζεται στις **22 Οκτωβρίου** και θα λειτουργεί έως και το **τέλος του χρόνου**.

Η έκθεση

Η έκθεση «**Άγιοι Βρακοφόροι και Φουστανελάδες. Εικόνες Νεομαρτύρων από την Κρήτη και άλλες περιοχές**» έχει ταυτόχρονα εικαστικό, θρησκευτικό, εθνικό και κοινωνικό περιεχόμενο και ενδιαφέρον και φανερώνει την πολλαπλή σημασία του ενδύματος στη χριστιανική τέχνη.

Η ορθόδοξη αγιογραφία αποτύπωσε και διέσωσε μέσα από την ενδυμασία πληροφορίες από την καθημερινότητα της κάθε εποχής, παρέχοντας πολύτιμο λαογραφικό και ιστορικό υλικό. Στα έργα της έκθεσης ωστόσο, ο ρόλος της ενδυμασίας έχει μία ακόμα μεγαλύτερη βαρύτητα, καθώς πολλά από αυτά ζωγραφίστηκαν σε δύσκολες εποχές και σε περιοχές που δεν είχαν ακόμη ενσωματωθεί στο ελληνικό κράτος (19ος- αρχές 20ού αιώνα).

Η ιστορική περίοδος κατά την οποία φιλοτεχνήθηκαν οι παλαιότερες αγιογραφίες της έκθεσης συμπίπτει με την απελευθέρωση από τον οθωμανικό ζυγό. Έτσι, όταν οι πλανόδιοι ζωγράφοι της Ηπείρου άρχισαν να ντύνουν τους νέους αγίους στις εικόνες τους με φουστανέλες, και οι Κρητικοί να απεικονίζουν τους δικούς τους με βράκες το ελληνικό κράτος είχε μόλις γεννηθεί.

Οι τοπικές ενδυμασίες κυριαρχούσαν σε ολόκληρο σχεδόν τον ελληνικό χώρο και

οι Νεομάρτυρες απεικονίζονταν στις εικόνες ακριβώς όπως ήταν στην επίγεια ζωή τους,. Οι εικόνες αυτές βρίσκονται επομένως σε άμεση συνομιλία με την κοινωνία και την εποχή κατά την οποία φιλοτεχνήθηκαν.

Όπως λέει η επιμελήτρια της έκθεσης, **Δρ. Έφη Ψιλάκη** «Η εισαγωγή των τοπικών ενδυμασιών στις εικόνες των Νεομαρτύρων αποτέλεσε σημαντική τομή στην εξέλιξη της θρησκευτικής ζωγραφικής κατά την περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας και ιδιαίτερα κατά τον 19ο αιώνα. Αυτοδίδακτοι λαϊκοί καλλιτέχνες τολμούν στα δύσκολα αυτά χρόνια να απεικονίσουν τις σεπτές μορφές των ανθρώπων που έδωσαν τη ζωή τους για τη χριστιανική πίστη και την πατρίδα με τις καθημερινές φορεσιές τους και να δημιουργήσουν νέους εικονογραφικούς τύπους αλλά και νέα ηθικά πρότυπα.

Η εντυπωσιακή αυτή έμπνευση αποτέλεσε αφετηρία σημαντικών εξελίξεων στον εκκλησιαστικό και στον κοινωνικό χώρο και εξέπεμψε πολλαπλά μηνύματα. Άγιος δεν ήταν πια μόνον εκείνος που είχε μαρτυρήσει σε κάποια μακρινή εποχή, όπως είναι τα χρόνια των διωγμών, άγιος μπορούσε να είναι ο συντοπίτης, ο άνθρωπος που κινούνταν στον ίδιο χώρο με τον πιστό και, μάλιστα, κατά τον ίδιο χρόνο. Ήταν εκείνος που είχε τις ίδιες αγωνίες, την ίδια πίστη, εκείνος που ντυνόταν με την ίδια φορεσιά».

Στην έκθεση θα δούμε 46 συνολικά αγιογραφίες από την Ελλάδα, τη Μικρά Ασία και τον Πόντο. Ανάμεσά τους ο φημισμένος Άγιος Γεώργιος Φουστανελάς από τα Ιωάννινα, ο Βρακοφόρος Άγιος Μανώλης των Σφακίων, οι Τέσσερις Νεομάρτυρες του Ρεθύμνου του Ιωάννη Φραγκόπουλου, οι φουστανελάδες Άγιοι της Σαμοθράκης, η Αγία Αργυρή της Προύσας και πολλές ακόμα μοναδικής ομορφιάς και σπανιότητας αγιογραφίες. Το παλαιότερο έργο της έκθεσης χρονολογείται από

το 1836 ενώ τα νεότερα φτάνουν μέχρι τις μέρες μας.

Το Μουσείο Αγίας Αικατερίνης Ηρακλείου

Το **Μουσείο Χριστιανικής Τέχνης «Αγία Αικατερίνη Σιναϊτών»** είναι ένα εντυπωσιακό μουσείο καθώς, μέσα από έργα σπάνιας ομορφιάς, αποτυπώνει τις καλλιτεχνικές τάσεις και τις εξελίξεις που οδήγησαν στο θαύμα της Κρητικής Αναγέννησης του 16ου και του 17ου αιώνα και της «**Κρητικής Αγιογραφικής Σχολής**» που τη γνωρίζουμε μέσα από τα έργα σπουδαίων δημιουργών όπως ο **Μιχαήλ Δαμασκηνός**, ο **Άγγελος Ακοτάντος**, έργα των οποίων φυλάσσονται στο Μουσείο, ακόμη και ο **Δομήνικος Θεοτοκόπουλος** που ξεκίνησε ως αγιογράφος από τον Χάνδακα (σημερινό Ηράκλειο).

Ο παλαιός ναός της Αγίας Αικατερίνης, στον οποίο και στεγάζεται το Μουσείο, χτίστηκε αρχικά τον 13ο αιώνα και πήρε τη σημερινή του μορφή τον 16ο αιώνα, κατά την περίοδο της Ενετοκρατίας. Υπήρξε καθολικό ενός μεγάλου μοναστηριού που εκείνα τα χρόνια υπαγόταν στην Αγία Αικατερίνη του Σινά. Από την αρχή υπήρξε κέντρο γραμμάτων, τεχνών και παιδείας καθώς στις εγκαταστάσεις του λειτουργούσε σχολή με δασκάλους καταξιωμένους λόγιους της εποχής. Αποτέλεσε επίκεντρο μιας σπουδαίας πνευματικής και καλλιτεχνικής κίνησης που παρατηρήθηκε στη βενετοκρατούμενη Κρήτη και συνδέθηκε με όλες σχεδόν τις σπουδαίες μορφές λογίων και ζωγράφων του 15ου, του 16ου και του 17ου αιώνα.

Εκείνα τα χρόνια το σημερινό Ηράκλειο ήταν αναμφισβήτητα μια πόλη ζωγράφων.

Μόνο κατά την περίοδο 1453-1526 εργάζονταν περισσότεροι από 120 ζωγράφοι στην πόλη και τα έργα τους εξάγονταν ακόμη και στην ιταλική χερσόνησο. Άλλοι 350 ζωγράφοι μαρτυρούνται κατά την υπόλοιπη περίοδο της Βενετοκρατίας (έως το 1669). Η συμβολή της Αγίας Αικατερίνης σε αυτήν την εντυπωσιακή καλλιτεχνική κίνηση, που γέννησε Δαμασκηνούς και Θεοτοκόπουλους, υπήρξε ασφαλώς καθοριστική.

Με την κατάκτηση της Κρήτης από τους Οθωμανούς, ο ναός μετατράπηκε σε τζαμί, το οποίο και λειτουργούσε ως το 1922. Το μουσείο λειτουργεί από το 1967 και στεγάζει τη μεγαλύτερη έκθεση Βυζαντινών Εικόνων στην Κρήτη. Ανάμεσα στα έργα που μπορεί να δει κανείς είναι και έξι αριστουργήματα του Μιχαήλ Δαμασκηνού. Ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει μία ευρύτατη συλλογή που καλύπτει μια μακρά περίοδο πολλαπλών εξελίξεων στον ελληνικό ορθόδοξο κόσμο - από τον 14ο έως και τον 19ο- και περιλαμβάνει, εκτός από σπάνιες εικόνες, έργα ξυλογλυπικής, λιθογλυπτικής, μεταλλοτεχνίας, χρυσοκεντητικής, νομίσματα (που φτάνουν στους ελληνιστικούς χρόνους), χειρόγραφα και παλαίτυπα.

Μουσείο Αγίας Αικατερίνης Ηρακλείου
Είσοδος στην έκθεση: 4 ευρώ / μειωμένο: 2 ευρώ

Η έκθεση πραγματοποιείται στο πλαίσιο του 2ου Φεστιβάλ Κρήτης, της Περιφέρειας Κρήτης.
Η δράση «**Φεστιβάλ Κρήτης**» πραγματοποιείται υπό την αιγίδα του **Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού**.
Τηλέφωνο : (0030) 2810336316 / Website: www.iakm.gr